

СЕКЦІЯ II. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

ОЦІНЮВАННЯ ВИСОТИ ПЕРЕШКОД, ЯКІ ПОСТАЮТЬ НА ШЛЯХУ ДО СКОРОЧЕННЯ СПОЖИВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

До ключових властивостей, якими характеризуються підприємства, слід віднести їх економічний потенціал [1], що, своєю чергою, містить маркетингову [2], збутову [3], виробничу [4–6] та інші складові. Серед цих складових важливу роль відіграє потенціал ресурсозбереження [7–9], наявність якого є необхідною умовою переходу до ресурсозберігаючій моделі розвитку суб'єктів господарювання [10–13] та впровадження на них ресурсозберігаючих технологічних змін [14–18], зокрема, проєктів застосування енергозберігаючих технологій [19]. Однак існує низка різноманітних бар'єрів, зокрема економічних, що постають у процесі такого впровадження [20–24]. Серед іншого, це стосується проєктів, які передбачають економію споживання підприємствами такого виду енергоносіїв як природний газ [25].

З метою оцінювання висоти перешкод, які постають на шляху до скорочення споживання підприємствами природного газу, нами було зібрано дані про 74 українські підприємства, які належать до трьох галузей промисловості зі значними обсягами споживання природного газу. Цими підприємствами впродовж 2018–2020 рр. було розглянуто 133 заходів з економії споживання природного газу, з яких успішно реалізовано 46.

Рівень перешкод на шляху до скорочення споживання досліджуваними підприємствами природного газу за етапами розроблення та реалізації заходів щодо такого скорочення було обчислено із застосуванням наступної формули:

$$L_{bi} = \frac{N_{bi-1} - N_{bi}}{N_{bi-1}}, \quad (1)$$

де:

L_{bi} – рівень i -тої перешкоди за етапами розроблення та реалізації заходів з економії природного газу,

N_{bi} – кількість заходів з економії природного газу, які у звітному періоді розроблялися підприємствами, за якими було подолано i -ту перешкоду; при цьому N_{b0} – це початкова кількість заходів з економії природного газу, які у звітному періоді розглядалися підприємствами на предмет їх реалізації.

Результати розрахунків, проведених за формулою (1), показали, що найбільш

високими виявилися ті перешкоди, які постають у процесі формування необхідного обсягу фінансових ресурсів для реалізації запланованих енергозберігаючих заходів, а також набуття інших видів потрібних ресурсів. Також значними є бар'єри, що виникають при збиранні вхідної інформації, необхідної для розроблення та впровадження заходів з економії природного газу. При цьому ці висновки є справедливими для усіх трьох галузей промисловості, які розглядалися.

Для оцінювання висоти перешкод на шляху до скорочення споживання досліджуваними підприємствами природного газу за чинниками виникнення відповідних перешкод було застосовано таку формулу:

$$L_{bj} = \sum_{i=1}^n (L_{bi} \cdot v_{ij}), \quad (2)$$

де:

L_{bj} – рівень j -тої перешкоди на шляху до скорочення споживання природного газу за чинниками виникнення відповідних перешкод на i -тому етапі розроблення та реалізації відповідних енергозберігаючих заходів;

n – кількість бар'єрів на шляху до скорочення споживання природного газу за етапами розроблення та реалізації відповідних заходів щодо такого скорочення;

v_{ij} – коефіцієнт значущості j -тої перешкоди стосовно створення умов неможливості подолання частини (або усіх) бар'єрів на i -тому етапі розроблення та реалізації заходів з економії природного газу (визначався на засадах експертного опитування власників та менеджерів підприємств).

Результати розрахунків, проведених за формулою (2), показали, що для усіх трьох галузей промисловості найбільш високими виявилися ті перешкоди, які викликані недостатньою величиною наявних та можливих до залучення обсягів певних видів ресурсного забезпечення підприємств. Також значний ступінь є притаманним перешкодам, які зумовлені недостатнім рівнем фінансово-економічних та (або) соціальних результатів впровадження на підприємствах заходів з економії природного газу. Зрештою, третє місце за своєю величиною посідають перешкоди, що викликані недостатнім рівнем тих чи інших властивостей наявних та можливих до залучення видів ресурсного забезпечення підприємств.

Список використаних джерел:

1. Лесик, Л. І. (2013). Типологія видів і чинників формування економічного потенціалу підприємства. Науковий вісник НЛТУ України, (23), 271–278.
2. Мороз, Л. А. & Лебідь, Т. В. (2009). Стратегічний аналіз маркетингового потенціалу підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика», (649), 214–219.
3. Висоцький, А. Л. (2014). Сутність та особливості збутового потенціалу як складової частини сукупного економічного потенціалу підприємств. Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць, (24.8), 225–233.
4. Ємельянов О. Ю., Висоцький, А. Л. & Петрушка, Т. О. (2016). Діагностування достатності обсягів збутової діяльності промислових підприємств. Науковий вісник НЛТУ України, (26.6), 102–108.
5. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Висоцький, А. Л. (2013). Діагностика ресурсного забезпечення як чинника формування виробничо-збутового потенціалу підприємств. Науковий вісник НЛТУ України, (23.4), 128–135.
6. Emelyanov, A., Kurylo, O. & Vysotskij, A. (2013). Structuring expenses of industrial enterprises in the evaluation process of its production and sales potential. Ekontechmod. An international

- quarterly journal, (4), 11–17.
7. Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. *Бізнес Інформ*, (11), 141–143.
 8. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. *Економічний часопис – XXI*, (1-2), 45–48.
 9. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. *Економіка. Фінанси. Право*, (8), 7–10.
 10. Некрасова, Л. А. & Хрістова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. *Економіка: реалії часу*, (2 (30)), 79–84.
 11. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. *Бізнес Інформ*, (1), 44–49.
 12. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.
 13. Ємельянов, О. Ю. (2018). Концептуальні підходи до оцінювання рівня техніко-технологічного розвитку підприємств. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*, (7), 36–42.
 14. Caliskan, H. K. (2015). Technological change and economic growth. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, (195), 649–654.
 15. Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13–32.
 16. Sredojecic, D., Cvetanovic, S. & Boskovic, G. (2016). Technological changes in economic growth theory: neoclassical, endogenous, and evolutionary-institutional approach. *Economic Themes*, (54(2)), 177–194.
 17. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Vovk, O., Ivanytska, O., Symak, D., Havryliak, A., Danylovych, T. & Lesyk, L. (2021). Criteria, Indicators and Factors of the Sustainable Energy Saving Economic Development: the Case of Natural Gas Consumption. *Energies*, (14 (18)), 5999.
 18. Емельянов, А. Ю. & Петрушка, Т. А. (2013). Исследование факторов технологического развития предприятий. *Проблемы экономики и менеджмента*, (11), 13–21.
 19. Концеба, С. М. & Непочатенко, О. О. (2007). Енергозберігаючі технології в Україні: економічний ефект та перспективи впровадження. *Збірник наукових праць УНУС*, (63), 1–5.
 20. Chai, K. H. & Yeo, C. (2012). Overcoming energy efficiency barriers through systems approach – A conceptual framework. *Energy Policy*, (46), 460–472.
 21. Kangas, H. L., Lazarevic, D. & Kivimaa, P. (2018). Technical skills, disinterest and non-functional regulation: Barriers to building energy efficiency in Finland viewed by energy service companies. *Energy Policy*, (114), 63–76.
 22. Kostka, G., Moslener, U. & Andreas, J. (2013). Barriers to increasing energy efficiency: Evidence from small-and medium-sized enterprises in China. *Journal of Cleaner Production*, (57), 59–68.
 23. Lesinskyi, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Symak, A. & Petrushka, T. (2020). Development of a toolkit for assessing and overcoming barriers to the implementation of energy saving projects. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, (5(3)), 24–38.
 24. Севастьянов, Р. В. & Калініна, Я. Ю. (2014). Енергоефективність промислових підприємств України та бар'єри з її впровадження. *Економічний вісник ЗДІА*, (7), 144–154.
 25. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Zahoretska, O., Kusi, M., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2019). Changes in Energy Consumption, Economic Growth and Aspirations for Energy Independence: Sectoral Analysis of Uses of Natural Gas in Ukrainian Economy. *Energies*, (12(24)), 4724.